

In memory
UDC 92/61/93

PRIM. DR MED. LADISLAV VLAŠIĆ

(17. I 1900 — 3. II 1989)*

Dilectissime,

Kao amfitrion opet si sinoć zaslužio ditiramb, a Klara zbog razboritosti („Pa dokle mislite vas dvojica!“) zavrijedila je „éloge“. Dva puna sata kroz snježnu vejavicu trebalo mi je do Garčina. Danima ćemo biti odsječeni od svijeta, pa zato šaljem ovo moje pismo.

Prim. dr med. Ladislav Vlašić

Prekinusmo sinoć razgovor o onom našem „doktorskom stolu“ u „Centralu“, kako su ga Osječani nazivali. Svako veče od 18—20 sati, a kroz 35 i više godina! Glavan, Merdžo, Uzelac, Brničević, Gabauer, nekad Benčević, kasnije Milošević, Mudrovčić, Sarčević, Bešlin... Sve lijepa imena osječke medicine. Iza nekih

* Pisac nam je ovaj esejistički tekst poslao pod nazivom „Pisma Brajku“.

ostadoše medicinski traktati. Iza nekih imena ulica, poneka legenda, a o svakom poneka anegdota. Taj stol ste osnovali, kad ste vi najstariji uvidjeli da je ono, što ste godinama stvarali — osječka bolnica — postala pravi grad u kojem su se liječnici jedan od drugog toliko izgubili, da se danima i tjednima nisu viđali. Na pomolu bijaše novo doba koje je zaprijetilo kolegijalnostima i prijateljstvima. Tehnološku revoluciju spremno ste prihvatili, ali ste predosjetili neizbježnu „kronokratiju“, kad će „vrijeme biti novac“, kad će tvrdoglavo, zadihani od jurnjave slijepo u to vjerovati. Naslućivali ste da ćemo prijateljstva uzgajati telefonom, kolegijalnost domahivanjem u prepunim tramvajima, slučajnim susretima na ulici. Plašili ste se da to vrijeme koje je vrijednije od novca nećemo više darivati srdačno ljudima oko sebe. Da ćemo ga tek pomalo darivati obiteljima i našoj djeci, da ćemo s njime škrtariti prema samom sebi. Nećemo li pod tom suvremenom kronokratijom izmijeniti stare odnose između liječnika i bolesnika? Nećemo li svakoga časa pogledavati kazaljke na satu, postajati kratki, prekidati pacijenta kad zausti da nam „još nešto kaže“ o onom što ga muči, jer mi nećemo imati vremena da ga slušamo, pa ni vremena da razmišljanje o njemu završimo?

Trideset hiljada sati oko „stola“ posvećenih kultiviranju, oplemenjivanju prijateljstva i kolegijalnosti izmijenili su mnogo toga a preko nas u drugima. Te večernje „disputationes de uolibet“ odnosile su se na sva područja. „Bolesnici nisu vreće, stari sanduci, pa se ne *prebacuju* s odjela na odjel, nego...“; „pacijent nije objekt, nego subjekt liječenja“. Svako veče ono „Pročitao sam za vas“ obogaćivalo nas je, ali u diskusiji zahtjevalo zauzimanje vlastitog stanovišta, odnosno pomirenje protivričnosti. Svakako „bez ogovaranja nema razgovaranja“; postoje simpatije i antipatije, ali učilo se empatiji, trpeljivosti, indulgenciji, „baršunastom jeziku“, otkrivanju sunca u čovjeku. Nisu sjedeljke bile traćenje vremena. Glavan je u to doba pisao četiri debela udžbenika neurologije, Uzelac se bavio svojim golemim radom na suzbijanju tuberkuloze, alkoholizma. Iza Tebe, dragi Brajko, bilo je onih 5 i više hiljada registriranih i liječenih trahomskih bolesnika, one hiljade iz epidemija virusnih konjunktivitisa; veliki očni odjel u Banja Luci, pa u Osijeku, kojima si rukovodio. Upravljao si ratom opustošenom osječkom bolnicom, sakrivao progonjene liječnike i bolesnike. Bolestan od Tvoje dobre slijepima i njihovom udruženju poklanjao si posebna osjećanja, prednjačio uvjerljivo primjerom u sakupljanju sredstava.

I kad si samo — kronokratija se već nametnula — uspio da napišeš one desetke stručnih referata, popularno-medicinskih članaka u dnevnicima, tjednicima, a da ne propustiš nijedan oftalmološki sastanak i kongres?

Pun život!

Da nije bilo Tebe i „stola“ ja se ne bih bavio medicinskom historiografijom. Uputili ste me u ljepote „bušenja po pijesku“, zadali mi posla s vama i onima prije nas, koje smo nezahvalno zaboravili, vjerujući da sve počinje od nas.

Ona Tvoja zaista „oftalmološka“ opomena „Ne nosi oči u džepu“, pala mi je na um sada. Ovo nije pismo, nego „epistula“ prijatelju. Nisam, naime, mislio na „vrijeme-novac“, kad sam pisao tako opširno.

Rukoljub Klari, Tebi pozdravi, vaš

Vlado

*

Dragi Brajko,

Vraćam se često onom našem posljednjem „plenumu“. Kao da je bio pun predznaka, znamenja. Na „dnevnom redu“ bilo je ono „Pročitao sam za vas...“, pa sam „referisao“ o Malrauxu i knjizi „Les chènes qu'on abat“, o hrastovima koje obaraju. Ti si poetično uskočio s Victorom Hugo-om:

— O, kakav surov zvuk u suton stvaraju
Hrastovi koje za lomaču Heraklovu obaraju...

Glavan je mrzovoljno rekao da mu je riječ „krčevina“ odbojna i da na tim „krčevinama... obično najprije sade lubenice“, što je tužno i uvredljivo.

Ali, pazi... koliko skrovitih predznaka te večeri!

Netko je — izgledalo nam je bezvezno — počeo govoriti o „kraju“ i o „početku kraja“, pa se postavilo pitanje zašto nitko ne govori o „kraju početka“, jer u cikličnom poimanju života ne znamo ni gdje je kraj, a ni početak.

Mudrovčić, naš forsejtovac po izgledu i godinama je šutio. Merdžo se blago iza naočala smješkao, čudno odsutan, a kad je zaustio, Glavan je odrezao: — Kraj... početak? Smrt je samo avanziranje u besmrtnost!

Te večeri kao da je negdje nad nama bilo ispisano ono zloguko „Meneh, meneh, tekel upharsim“, jer — sječaš li se? — da su konzumaciju platila njih trojica?? I kako je Glavanu na um palo da kaže: — Evo naših „sekela“ za kave i našeg „dvorjanina“...

Sutradan se više nismo sastali, jer Glavana već sutra nije bilo. Za nepuna dva mjeseca prazno ostade Mudrovčićevo, Merdžino i Uzelčevo mjesto.

Čemer krčevine duboko smo osjećali. Rijetko si izlazio. Sastajali smo se kod Tebe povremeno. Odjednom smo počeli govoriti više u perfektu.

Prezent i futur su u našim godinama zdraviji i privlačniji, pa zato: „doći ću“ vam preko vikenda. Poljubi mi Klaru; grlim vas, vaš

Vlado

*

Bili smo zaista više nego decimirani, ali nismo mogli dozvoliti, da se intencije i tradicije onog našeg „stola“ izvitopere.

Svi smo već robovali „kronokratiji“, ali svi smo nalazili vremena da odahnemo, časkamo, sada „oko hrasta“. Tko sve nije dolazio! Jokanović, Tucak, Mandić, Antolović, Catipovića, Kručajica, Ažić, Čandrlić, Prlić, Dlouhy, pa „last not least“ dr Palić. On je bio, između ostaloga i naša „štafeta“ koja je — usque ad finem, verbatim — prenosila pozdrave, dobre želje kolega i prijatelja.

Njegova imponozantna bibliografija uvjerljivo je svjedočila o njegovoj erudiciji. Jedno staro izdanje Montaignea, koje mi je poklonio, a bilo je kupljeno još za studentskih dana u Beču fasciniralo me je mnoštvom marginalija, glosa minijaturno ispisanih. Da ne spominjem onih „sto knjiga koje čovjek mora pročitati“. Još onda, kad je „u njemu bilo više godine nego krepkog zdravlja“ pisao je onu studioznu raspravu o Bunjevcima u Vojvodini i Slavoniji. „Rim je dobio svog Gibbona. Mommsena, a Bunjevci sad imaju svog Vlašića“, rekao sam mu pročitavši manuskript. Onih dana nismo još ni slutili, da će naglo izgubiti ono što je tolikim sačuvao, spasio i povratio: vid. — Ali, ono Verhoorenovo „sunce u čovjeku“ kod njega je opstojalo. Osjećam ga i danas.

Mučni su svakako bili dani, pa i godine u visokom naslonjaču. Krupan, visok, besprijekorno obrijan, odjeven, uspravan. Forsyte je nadmašio ono vedro bečko „Gemüthlichkeit“ u manirama: nikad i nikad nije nikog dočekao sjedeći. S naporom je ustajao, uz pomoć, da dočeka gosta. Damama uvijek rukoljub, a uz to poneki hommage. Nikad konvencionalne dobrodošlice, nego „Dobrodošli, kao proljeće zemlji“ ili „Osjećao sam čežnju da budemo zajedno, ali — skinite sat s ruke“.

Srce mu je uvijek bilo na pravom mjestu, a duhom je prevario Prirodu u njenom zanatu. Bio je jedan od uzora elitizacije duha, pa sjajan kozer; umio je druge slušati, ali i katalizirati konverzacije. Ali umio je i birati teme razgovorima od „čovjeka do čovjeka“.

Poslije četrdeset i više godina našeg prijateljstva mogli smo prisnije razgovarati:

— Napišimo zajedno paralipomene Ciceronovoj „De senectute“. On je svašta propustio u svom idilizmu. On nije spomenuo da u starosti rastu nokti, dlake u nosu i ušima, škrtoš. Ne mislim pekunijarnu škrtoš, nego škrtoš u trošenju naših emotivnih kalorija. Škrtač često umire od gladi, a škrta emocijama prozeblji, usamljeni, uplašeni, omrznuti. Nitko se uz njih nije ogrijavao. Um im može biti fosforescentan, ali to je hladna svjetlost neona pod čijom svjetlošću sve poprma boju teško oboljelih ili mrtvaca...

On je bio kaloričan.

On je bio kaloričan.

Drugom prilikom:

— U tvojoj studiji „Thanatos“ bio si suviše barokan. Pisao si i o lijepim epitafima, ali si prešutio šablonske „izjave saučešća“ i „in memoriam“ koje izgledaju kao ornamentalni izvodi iz nekog „Who's who“. Nisi spomenuo da nije lijepo, čak da je odbojno, kad se nad samim grobom svi okome na umrlog hipokritskim super-

lativima. De mortuis nil nisi bene? Nije li Nušić bio pošteniji, kad je preporučio „de mortuis — non disputandum“?

Obećao sam mu da neću napisati „In memoriam“.

*

Kažu da ljudi umiru često „onako kako su živjeli“. Njegov „passavant“ to potvrđuje, kako mi je ispričala njegova supruga:

— Položili smo ga kao obično uveče u postelju. A onda me poslije kratke šutnje odjednom pozvao: „Klara, pruži mi, molim te, ruku...“ Poljubio mi je ruku i rekao samo „Hvala...“

Za mene je to onaj „kraj početka“, jer moj Brajko, zaista:
In luctu meo vivit...

Prim. dr Vladimir JANEŽIČ-UTVIČ

Notes
UDC 06.053

PRILOZI I OSVRTI

SVEČANOSTI POVODOM 100-GODIŠNJICE OD ROĐENJA
PROF. MR FARM. FRANCA MINAŘIKA
(MARIBOR, 11-12. VI 1987)

Na dan 9. VI 1987. god. rodio se na Glažuti kod Ruša blizu Maribora veliki istraživač mediko-farmaceutске istorije, prof. mr farm. Franc Minařik. Skolu je pohađao u Mariboru i Mödlingu braj Beča, Farmaceutski fakultet je završio u Gracu. Kao apotekar radio je na Bledu i u Mariboru. Bio je profesor Mediko-historije na Farmaceutskom odjelenju Univerze u Ljubljani, član i suradnik brojnih domaćih i inostranih farmaceutskih, istorijskih i drugih društava.

Među većim književnim izdanjima poznata su „Olimje, historična lekarna v slici in besedi“, „Pohorske steklarne“ te „Od staroslavenskog vraštva do suvremenog lijeka“, uz mnoštvo drugih radova iz oblasti zdravstva, apotekarstva, povijesti ljekovitih droga i ljekova, alkemičara, istorije apoteka, banja i dr.

Prof. Minařik je bio vanredan čovjek, ljubazan, susretljiv, očaravao je, a unatoč tome živio je veoma skromno. Njegov lik živ je još i danas, toliko godina nakon njegove smrti. Umro je na sam svoj rođendan, 9. VI 1972. god. i sahranjen u Lenartu.

100-godišnjicu rođenja prof. Minařika Maribor je proslavljao dostojno dva dana. U Organizacijskom odboru pod predsjedništvom mr. farm. Štefana Predina surađivali su Slovensko farmaceutsko društvo — Podružnica Maribor, Znanstveno društvo za povijest zdravstvene kulture Slovenije sa Podružnicom u Mariboru, Medikohistorična sekcija Slovenskog lekarskog društva u Mariboru, Lekarsko društvo u Mariboru, te Zemaljski muzej u Mariboru.

11. VI 1987. god. u 9 sati bilo je otvaranje izložbe o prof. Minařiku u Univerzitetnoj biblioteci u Mariboru. U 10 sati u Zemaljskom muzeju u Mariboru bio je kulturni program, na kome su govorili mr farm. Štefan Predin, mr. farm. Lovro Dermota, prof. dr Kurt Danzinger iz Beča, istoričar farmacije iz Szombatelyja dr Ferencz Szegetvey, u ime Skupštine grada Maribora podpredsjednik dipl. iur. Matija Malešič, prof. dr Sergej Vrišer, direktor Pokrajinskog muzeja u Mariboru, i prof. dr Hrvoje Tartalja. Prikazan je bio i film o Minařiku. Usljedilo je razgledavanje izložbe.

U 17 sati otkrivena je spomen ploča na Minařikovoj rodnoj kući na Smolniku kraj Ruša. Tom prilikom govorio je predsjednik Opštinskog odbora Maribor — Ruše.

Sledećeg dana 12. VI 1987. god. u dvorani Zavoda za osiguranje Triglav u Mariboru, održan je istorijski spomen simpozij, kome su predsedavali prof. dr E. Glaser, mr. farm. Š. Predin, dr F. Pušnik i prof. dr R. Fundarek.

Nakon otvaranja simpozija i pozdrava S. Predin je prikazao život i rad prof. Minařika. Sledio je film o jubilaru. E. Pertl je pripremio referat „Reč o Minařiku“, koga je zbog bolesti pisca pročitao L. Dermota. E. Glaser prikazao je rad „Siromašan i čaroban. Nekoliko uspomena na prof. Franca Minařika“, u kome je svrstao niz uspomena na prof. Minařika kako ga je poznavao on i mnogi drugi. Doprinos H. Tartalje bio je „Minařik imedunarodne farmaceutске istorijske organizacije“. I D. Mušičev rad „Počeci farmaceutskog študija u Ljubljani“ pročitao je zamjenik R. Fundarek prikazao je studiju „Minařik i češkoslovačka farmacija“. Š. Predin je referisao „Po tragovima farmacije u Mariboru“. P. Bohinjecev prilog bio je „Što pripovedaju signature na sudu Livačkine zbirke“. K. Danzinger je počastvovao simpozij referatom „O Kuzmi i Damijanu, patronima bečkog medicinsko farmaceutskog fakulteta“.